

Työmarkkinat ja vuoden 1997 budjetti*

JOUKO YLÄ-LIEDENPOHJA

professori

Tampereen yliopisto

Työministeriön tilaston mukaan tosiasiallisia työttömiä oli syyskuun 1996 lopussa 586000 eli vain 5000 vähemmän kuin vuotta aiemmin; vrt. Ylä-Liedenpohja (1996c, Taulu 1.). Työllisyyden puolitustavoite maaliskuuhun 1999 mennessä edellyttäisi tässä vaiheessa tasaisen vauhdin taulukolla yli 100000 alhaisempaa määrää.

Työttömyyden puolitustavoitteen kannalta hallituksen käytettävissä olevat keinot koskevat työhön osallistumisen ja työhön ottamisen taloudellisia kannusteita sekä vaikuttamista työmarkkinoiden rakenteellisiin jäykkyystekejiin, jotka estävät työttömän työn hintaa sopeutumasta työllistymiseen johtavalle tasolle. Opin aikoinaan kontrolliteoriasta sen, että tavoite saavutetaan minimiuhrauksin, jos systeemi säädetään mahdollisimman nopeasti tavoitteeseen johtavalle uralle. Se merkitsee nimenomaan heti alussa suuria muutoksia kontrollimuuttujien arvoissa. Tasapainouralla edettäes-

säkin vaaditaan yleensä vielä säätöjen jatkuvaa korjausta lopulliseen tavoitteeseen pääsemiseksi.

Tämän ja työttömyystilastojen valossa hallitus menetti ensimmäisen vuoden työttömyyden alentamisessa. Sen toimet vaikuttavat teholtaan heiveröisiltä¹ myös tulevaisuudessa ja siksi myöhemmin mahdollisesti pakosta toimeenpantavat uudistukset aiheuttavat suurempia kustannuksia, kuin jos ne olisi tehty heti. Silti hallituksen aikaansaannosten johdosta työttömäksi joutuva ja työmarkkinaikään tuleva nuori kohtaa nyt oleellisesti paremmat työhön osallistumisen kannusteet kuin vuosikymmenen alussa. Vaikka kannusteiden korjaukset eivät ole mullistavia, ne eivät ole aivan mitättömiä työn tarjonnan, tuotannon ja työllisyyden lisääntymisen² kannalta.

* Perustuu valtiovarainministeri Niinistön budjettiesitelmään 10.10.96 valmistellun puheenvuoron esittämättä jääneeseen keskiosaan.

¹ Työttömyyden puolitustavoite voi tietenkin olla vain mielialojen virkistämiseriikkää eikä tarkoitettukaan todelliseksi.

² Lamasta päästään todellakin lisäämällä kaikin keinoin työn tarjontaa eikä vähentämällä sitä. Eräs jär-

Työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen ei ole aikaansaavissa yhdellä eikä kahdella keinolla, vaan vain erittäin laajalla ohjelmakokonaisuudella. Sen rakenteesta ei vain ole yksimielisyyttä johtuen ensinnäkin siitä, että sosiaaliturvan, verotuksen, työttömyysturvan, työläinsäädännön yms. ohjeiden ja määräysten lukemattomien yksityiskohtien hallinta jo sinänsä on mahdoton tehtävä puhumattakaan, että niiden taloudellisesta vaikutusanalyysistä vallitsisi yksimielisyys.¹ Siksi tarkastelen tässä pääasiassa kahta aluetta², keski-ikäisenä työttömäksi joutuvan ongelmaa ja työmarkkinoiden joustoja, joiden osalta taloudellisen debatin sisältämä analyysi on puutteellisinta.

Työllistymiskannusteet, eläkeputki

Parannusta työllistymisen kannusteisiin on saatu aikaiseksi

(i) pienituloisimmille, joiden

- rajaveroaste alenee 15000-42500 markan vuosituloilla viidenneksellä kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen kasvattamisen johdosta³ ja joiden

jestö esitti taannoin harkittavaksi jopa puolisoiden yhteisverotukseen palaamista eli verokiilojen kasvattamista työn tarjonnan vähentämiseksi. Verotuksen ja kokonaistuotannon välisten riippuvuuksien hallinta ei todellakaan ole suomalaisten lobbareiden vahvuus.

¹ Tyrväinen (1995) on tehnyt yhteenvedon alueen problematiikasta ja viitoittanut taloudellista analyysia, joihin hänen johtopäätöksensä nojaavat.

² Ylä-Liedenpohja (1996a) kattaa analyysia ja uudistusehdotuksia laajemmaltikin, mutta ei suinkaan tyhjentävästi.

³ Ks. Ylä-Liedenpohja (1991) efektiivisen rajaveroasteen laskennan periaatteesta myös kunnallisvero-

- eksogeeninen tulo vähenee asumistuen ja toimeentulotuen uudenlaisen yhteensovittamisen johdosta

(ii) ansiosidonnaista työttömyyskorvausta saaville, joiden tosiasiallinen rajaveroaste alenee, jos he ottavat vastaan lyhytaikaista työtä (nk. sovitellun päivärahan ehtojen muutos siten, että päivärahan menetys aikaisempaa pienempi), ja (iii) tietenkin myös kaikille muille, joiden tosiasiallinen rajaveroaste alenee⁴ erityisesti päivähoitomaksujen vähäisemmän tulosisidonnaisuuden vuoksi.

Työttömyyden alentumisen (tai sen kasvun torjunnan) kannalta merkityksellisin lienee kuitenkin ansiosidonnaisen työttömyyskorvauksen 500 päivän jaksojen uusinnan kannusteita heikentävät reformit. Uusintaan oikeuttava kuuden kuukauden koulutus- tai työrupeama pidennetään ensi vuoden alusta kymmeneksi, jonka ansioiden perusteella lasketaan myös uuden jakson työttömyyskorvauksen taso eikä enää vanhojen onnekkaiden ansioiden perusteella. Tämä ja

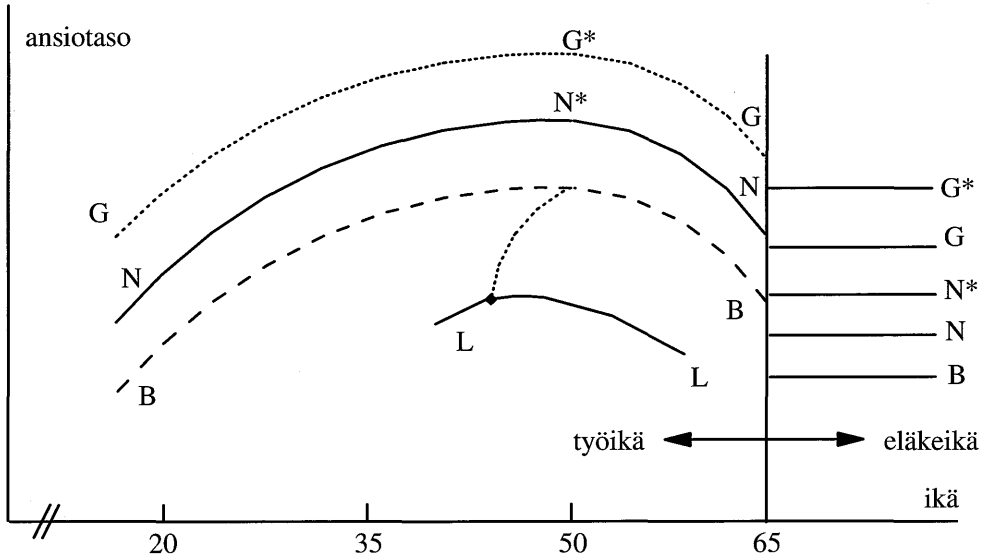
- "eläkeputkeen" siirtymisen myöhäistäminen
- työttömyyseläkeajan eläkeoikeuksien kartuttaminen
- siirtyminen eläkepalkan laskennassa työsuh-

tuksen osalta. Verotuksessa tulojen kasvun mukana menetettävät vähennykset kasvattavat tosiasiallista rajaveroastetta, joka ko. vähennyksen osalta on 0.4 %-yksikköä 317500 markan vuosituloihin saakka.

⁴ Valtionverotuksen asteikkorajojen tarkistus vastaa karkeasti ansiotason nousua vuodesta 1996 vuoteen 1997, mutta asteikon rajaveroprosenttien ja ylimääräisen sairausvakuutusmaksun yhden prosenttiyksikön alennusten (yli 80000 markan vuosituloilla) sekä yli 42500 markan tuloalueella menetettävän kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen yhteisvaikutuksen johdosta keskimääräinen rajaveroaste alenee noin 1.5 prosenttiyksikköä.

Kuvio 1. Tyypillinen ansioprofiili ja eläke:

NN = normaali tila, GG = hyvä tila, BB = huono tila, L = lemon

teen kymmenen viimeisen vuoden ansioihin tuovat parannusta erityisesti keski-ikäisinä työttömiksi joutuvien kannusteisiin hakeutua aktiivisesti uudestaan työelämään.

Tämä nk. 50-vuotiaiden ongelma ja sen eri dimensiot ovat jääneet vähäiselle valaisulle (vrt. Ylä-Liedenhaja 1996b) talousmiesten ja -naisten keskuudessa, mutta asian ymmärtää erittäin hyvin jokainen keski-ikäinen, mahdollisen irtisanomisuhan alainen työntekijä kuin jokainen työnantaja. Kuvio 1 valaisee asiaa. Siinä on kuvattuna läpileikkauksena, siis tietynä vuotena, tyypillinen ansioprofiili, tyypillisessä ammatissa kolmessa eri maailmantilassa: NN = normaali suhdannetila, GG = hyvä suhdannetila, ja BB = huono suhdannetila. Ansio-
profiilien huippupalkka, merkitty tähdellä, oletetaan saavutettavan noin 50 vuotiaana, jonka jälkeen palkka alenee jonkin verran yksilön tuottavuuden ja ansiokyvyn heiketessä.

Eläkepalkka on meillä määräytynyt neljän

viimeisen työvuoden ansioiden perusteella, josta eläke normaalioloissa on tasolla N. Koska hieman yli 50 vuotiaana on aivan normaaleissa oloissa oikeutettu korkeintaan mahdolliseen eläkkeeseen (N* -taso), heillä on kannuste hakeutua eläkkeelle silloin, jos vain suinkin pystyvät hankkimaan itselleen siihen oikeuttavat työkyvyttömyys- tms. paperit.¹ Ansiosidonnaisen työttömyysturvan 500 päivän jakso, sen

¹ Tässä kuvattu ongelma on relevantin keskitason ja sitä korkeampien ansiotasojen ammateissa. Keskitasoa alhaisemmissa työansioilla 5000-10000 mk/kk kannuste eläköityä on hoidettu siten, että heillä käteensä jäävä eläke yhdessä asumistuen kanssa on suurin piirtein vakio eli tällä tuloalueella aktiiviyöntekijän kohtaama eläkeajan rajaveroaste on 100 prosenttia. Miksi siis ponnistella enää työelämässä, jos syntyy tilaisuus siirtyä eläkkeelle. Ei siis ole mikään ihme, että Suomessa eläkkeelle siirtymisikä on kansainvälisten vertailujen alhaisimpia.

saaminen pysyvästi 55 vuotiaana ainoastaan ni-
meä muuttaen 60 vuotiaana on taannut eläke-
putken alkamisen 53 vuotiaana eli eläkkeen
maksimoinnin kannalta juuri oikea-aikaisesti.
Työntekijät menettävät tietenkin ansioissa
53-65 vuotiaana, mutta verotuksen progression
jälkeen menetys käteenjäävässä tulossa on alle
puolet bruttomeneteyksestä, ja kuitenkin vasti-
neeksi he saavat lisääntyneen vapaa-ajan, jonka
raha-arvoa ei veroteta.

Työnantaja tuntee nämä insentiivit yhtä hy-
vin ja siksi, jos tarve syntyy, irtisanovat yhteis-
työssä työntekijöiden kanssa 53 vuotta täyttä-
neitä. Lisäksi näiden irtisanomisten kustannuk-
set tulevat katettaviksi pääasiassa kansakunnan
yhteisistä eläke-, työttömyysvakuutus- ja vero-
varoista eikä varoista, joita työntekijä ja työn-
antaja olisivat aktuaarisesti oikein vakuutus-
maksuin kartuttaneet etukäteen. Näin siis pitkä-
aikaistyöttömyys erityisesti 50 vuotiaiden osal-
ta selittyy eettisen onnenkaupan (*moral ha-
zard*) tyyppisellä käyttäytymisellä, jonka tar-
koitus on maksimoida muualta taloudesta saa-
tavissa oleva rahavirta irtisanovan yrityksen
työntekijöille ja omistajille.

Tarve irtisanomisiin syntyy aivan normaali-
linkin suhdannekierron aikana, koska yritysten
lopettamiset ja konkurssit kuuluvat kapitalis-
min luonteeseen johtuen mm. tuotteiden vanhe-
nemisestä uusien tuotteiden ja yritysten synnyn
vuoksi. Täten jokaisella yksilöllä itsellään voi
olla onnea tai epäonnea työpaikkansa suhteen,
mutta niin myös koko kansantaloudella kuten
Suomella pitkän nousukauden lopulla, jolloin
vaihtosuhte oli pitkään korkeimmillaan. Sil-
loin pätee ansioprofiili GG. Yhtä hyvin koko
kansantaloudella voi olla huonoa onnea vaihto-
suhteen heiketessä äkillisesti kuten Suomella
1990-luvun laman alussa, jolloin ansioprofiili
BB pätee.

Kriisitietoisuuden levitessä nopeasti vuonna

1991 yhä useampi tajusi, että edessä on pitkäh-
kö ajanjakso, jolloin suomalaisten ansiot tule-
vat olemaan BB-profiililla ja määräytyvä eläke
B-tasoa. Siksi on parasta turvata eläke GG-pro-
fiililta, joko G tai G* riippuen iästä. Insentiivi
syntyy erityisesti, jos koetun shokin johdosta
joutui työttömäksi. Silloin alle 50 vuotiaan
työttömäksi joutuneen kannattaa mieluummin-
kin jäädä 500 päivän työttömyyskorvausjakso-
jen uusinnan varaan tavoitteena päästä eläke-
putkeen 53 vuotiaana lähes maksimaalisella
eläkkeellä G*, kuin ottaa vastaan uutta työtä ja
saada eläke ansioprofiililta BB.

Ongelmaa vakavoittaa vielä se, että tällainen
työntekijä voi työnantajan silmissä olla "le-
mon" eli tuottavuudeltaan keskimääräistä hei-
kompi. Siksi keski-ikäisenä työttömäksi joutu-
nut saa tyypillisesti pistettä L (= "lemon") vas-
taavan palkkatarjouksen sekä mahdollisuuden
urakehityksessä nousta ansioprofiilille BB var-
sin nopeasti, jos yksilö ei ole "lemon", tai py-
syä ansioprofiililla LL, jos hän on "lemon".
Henkilö, joka epäilee itseään¹ "lemoniksi" tai
joka tuntee tarkalleen oman tuottavuutensa ja
ansiokykynsä verottamattomassa tuotannossa,
mutta joka työnantajien epätäydellisen tietä-
myksen johdosta saa L-pisteen mukaisia palk-
katarjouksia, jää siten ilman muuta varman
vaihtoehdon varaan eli pitkäaikaistyöttömäksi
päästäkseen 53 vuotiaana eläkeputkeen ellei
saa onnekasta työtarjousta.

Kun työajan ansioiden, ansiosidonnaisen
työttömyysvakuutus- ja eläkejärjestelmän kes-
kinäisen vuorovaikutuksen luomat insentiivit
ovat kuvatut ja kun kansantalous kohtaa riittä-
vän suuren ja pitkäkestoisien shokin eli kun
GG- ja BB-profiilien välinen ero on huomatta-

¹ Useimmillahan on kuitenkin epävarmuus omasta
kyvykkyydestään.

vasti suurempi kuin keskimääräisen suhdanne-
syklin aikana, ei ole mikään ihme, että lopputu-
loksena on korkea työttömyys.¹ Ilman suurta ja
pitkää shokkiakin järjestelmä olisi luonut ta-
vanomaista enemmän varhaisetulle eläkkeelle
pyrkijöitä, koska työeläkejärjestelmämme on
tullut siihen vaiheeseen, että se takaa ensim-
mäistä kertaa täydet työeläkkeet eli ennenaikai-
selle eläkkeelle siirtymisen tuotto on nyt korke-
ampi kuin aikaisemmissa laskusuhdanteissa.
Myös demografia vaikuttaa, koska keski-ikäi-
set kohortit ovat suurimpia.

Yli 50-vuotiaiden kannustetta pysyä työelä-
mässä voitaisiinkin lisätä maksamalla osa pak-
ollisista työeläkemaksuista heidän henkilö-
kohtaisille "Pahan Päivän Vara" eli PPV-tileil-
leen, jotka olisivat siis henkilökohtaista omai-
suutta, mutta joita saisi kartuttaa myös vapaa-
ehtoisin säästöin ansiotuloista tehtävällä säästä-
misvähennyksellä. Siis vähentämällä hieman
sosialisoidun säästämisen osuutta saadaan kas-
vuun palkkasumma, jolta työeläkemaksut koo-
taan, ja pakollisen työeläkemaksun verokiila
alhaisemmaksi. PPV-tilien hoito tulisi olla

¹ Järjestelmä tietenkin ylläpitää korkeita reservaatio-
palkkoja työhön siirtymiselle ja siksi estää vaaditta-
vaa palkkatason sopeutumista shokkiin. Näin sopeu-
tuminen on nimellisen vaihtokurssin sopeutumisen
varassa, jonka on devalvoiduttava sitä enemmän, mi-
tä joustamattomampi on nimellinen yksikkötyökus-
tannus erityisesti kansainväliseltä kilpailulta suoja-
tussa sektorissa; ks. myös Ylä-Liedenpohja (1978,
ss. 18-26).

² Ylipäättänsä suurten ikäluokkien eläkekustannuksiin
pitäisi nopeasti varautua. Nyhän työeläkejärjestel-
mään rahastoiduille varoille ei aina ole saatu edes rea-
alituottoa, koska tavoitteena ollut laskuperustekor-
ko on ollut inflaation hämärtämä kabinettikorko eikä
rahoitusmarkkinoiden pitkällä ajalla keskimäärin ta-
kaama reaalityttö. Parasta varautumista eläkekus-
tannusten nousuun olisikin sijoittaa yksityistämistä
rojen pääosa ulkomaisiin osakkeisiin ja joukko-

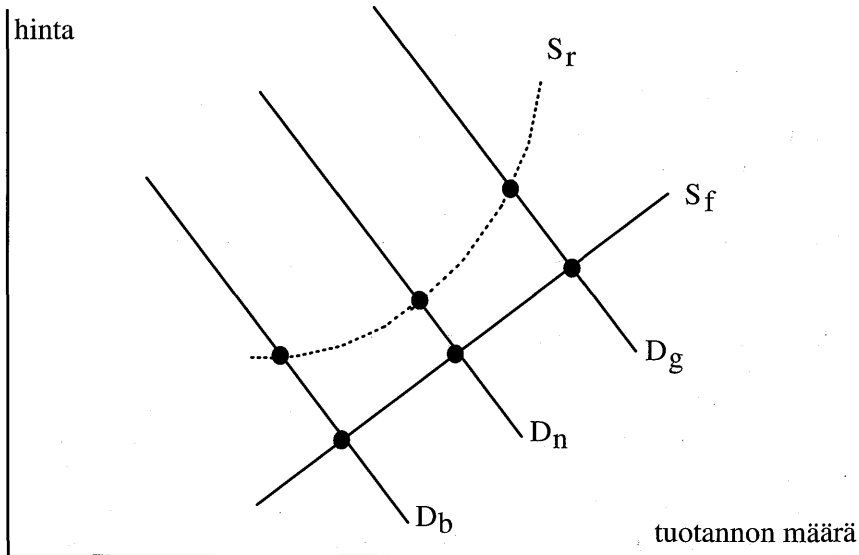
muidenkin yksityisten varainhoitajien kuin va-
kuutusyhtiöiden käsissä.² PPV-tilien käytön
pää tarkoitus olisi eläkkeet, mutta niitä pitäisi
voida käyttää myös työttömyyden tai sairauden
kohdatessa tai työntekijän hakeutuessa koulu-
tukseen (Ylä-Liedenpohja 1996a).

Joustot

Työmarkkinoiden joustot ovat puhuttaneet pal-
jon, ja jokainen puhuja ymmärtää niillä hieman
omaansa. Useimmat puheenvuorot ovat luon-
teeltaan retorisia eivätkä sisällä ydinongelman
taloustieteellistä analyysia (vrt. lyhyt yritys
päinvastaisesta Ylä-Liedenpohja 1996a). Ongelma
kiteytyy siihen, kun tunnetusti menestyvä
pk-yrittäjä ei ota vastaan läheskään kaikkia
tilauksia eikä palkkaa lisää työväkeä, koska
"yrityksen on pidettävä pää pinnalla". Vasta
sitten kun poliitikot ja heidän papistonsa (vrt.
Sinuhessa tuomioita lätkivä papisto) ymmärtä-
vät kaikkien niiden tekijöiden ketjun, jotka
mahdollistavat sen, että yrityksen pää voi jou-
tua olemaan liian pitkään pinnan alla, ja vasta
sitten kun he ovat muuttaneet eri lakejamme si-
ten, että yrityksen pinnan alla olo jää huonoim-
missakin maailmantiloissa, joita yrittäjä ei ky-
kene ennakoimaan mutta joita joskus sattuu,

lainoihin hajauttaen sijoitukset 60 eri maan kesken.
Suomessahan tuntuu olevan krooninen puute tuot-
teista, jotka menisivät kaupan maailmalle ilman
minkäänlaisia valtion tukiaisia. Tällä tavoin estetään
veroasteen nousu vuosina 2010-2030 niin, että maa-
tamme asuttaa edes kohtuullinen määrä eläkkeidem-
me maksajia. Missään nimessä yksityistämistä
ei pitäisi panna juokseviin valtion menoihin, kuten
niistä osa pannaan nyt. Työeläkevarojenkin sijoitta-
misesta ulkomaille pitäisi tehdä realiteetti. Jos ne si-
joitetaan täällä kiinteistöihin, kuka ne ostaa silloin,
kun rahastoja on pu:ettava?

Kuvio 2. Tasapainotuotanto ja -markkinahinta joustavien S_f ja jäykkien S_r tarjontaolosuhteiden vallitessa kolmessa eri maailmantilassa

niin lyhyeksi että yritys jää henkiin, vasta sitten meillä on toivoa täystyöllisyydestä.

Lausuman ytimen taustoista toinen¹ on työmarkkinoiden joustot, joista ylivoimaisesti merkityksellisin työllistämisen kannalta on vaatimus irtisanomisen tekemisestä nykyistä oleellisesti helpommaksi ja halvemmaksi. Lisätyöntekijän palkkaus pysyvään työsuhteeseen on yritykselle investointi, josta aiheutuu menoja alussa perehdyttämisen- ja kouluttamisjakson aikana menetetyt tuotannon ja palkkaa alhaisemman tuottavuuden muodossa sekä mahdollisen irtisanomisen yhteydessä suoritettavan korvauksen muodossa kuin irtisanomis- ja YT-

¹ Toinen on se, että tilausten tuottamasta arvonlisäyksen ja poistojen erotuksesta verottaja veisi sekä pääoman että työvoiman osalta lähes neljä viidesosaa, eli korkeat kokonaisrajaverokiilat molempien tuotantontekijöiden saamista korvauksista.

neuvotteluperiodien aikana tuotantoon nähden liian suurina työvoimakustannuksina.

Jos on olemassa epävarmuutta sen suhteen, tarvitaanko työntekijää kovinkaan pitkään, yritys haluaa välttää nämä kustannukset ja on mieluummin palkkaamatta lisätyöntekijää ja ottaa tilauksia vastaan vain siinä määrin kuin se voi pinnalla pysymistään riskeeraamatta tuottaa nykyisellä työvoimalla. Yritys palkkaa lisätyöntekijän vain, kun työllistämisoptio on yrityksen kannalta riittävän "deep in the money". Muutoin se yrittää suoriutua kaikkien niiden joustomahdollisuuksien puitteissa, jotka laki sille sallivat, kuten palkkaamalla määräaikaissiin työsuhteisiin, teettämällä suhteellisen kalliista ylityötä, jne. Annetulla epävarmuudella mitä kalliimmaksi tehdään työntekijästä irtipääseminen sitä vähemmän yritykset ovat valmiit palkkaamaan heitä.

Koko joustojen problematiikkaa valaisee kuvio 2. Vaaka-akseli mittaa tuotannon määrää

ja pystyakseli markkinahintaa sekä rajakustannusta täydellisesti kilpailevalla toimialalla olettaen kolme mahdollista realisaatiota markkinakysynnän suhteen:¹ D_n = normaali, D_g = hyvä ja D_b = huono kysyntä. Tarjontakäyriä on puolestaan kaksi: ehjä S_f = tarjonta joustavien ja pilkutettu S_r = tarjonta jäykkien työmarkkinoiden vallitessa. Joustavien työmarkkinoiden tarjontakäyrä S_f on yritysten rajakustannuskäyrien summa, jossa on mukana kysynnän vaihtelujen aiheuttama riskipremio kun työvoimaa voi vapaasti sopeuttaa eri maailman tilojen mukaan. Vastaavasti jäykkiä työmarkkinoita vastaava tarjontakäyrä S_r sisältää edelliseen lisänä eri työvoiman käyttörajoitusten kustannukset sekä lisäriskipremion niiden johdosta kasvaneesta konkurssikustannuksesta (= pystysuoraerotus S_r ja S_f käyrien välillä normaalikysynnällä D_n).

Näin työmarkkinoiden jäykkyyksistä johtuen tuotannon (ja siis työllisyyden!) taso on alhaisempi kaikissa maailmantiloissa, normaalissakin, ja markkinahinta on aina korkeampi.² Joustojen salliminen työmarkkinoilla auttaisi Suomea suorittamaan "sisäisen devalvaation" kiinteän vaihtokurssin ja lopulta yhteisen euron järjestelmässä. Nykyistä joustavammilla työmarkkinoilla olisivat sekä keskimäärin toteutuva työllisyys että työtulo aina korkeammat kuin jäykillä työmarkkinoilla. Tämä on tietenkin portfolioteorian perusoppi: mitä enemmän osallistut riskien kantoon, sitä korkeampi on tulojesi keskiarvo yli kaikkien maailmantilojen. Joustojen aikaansaaminen eikä vastustaminen pitäisi siis olla sekä ammattiyhdistysliikkeen,

työnantajatahojen että hallituksen oma ja yhteinen etu.

Lopuksi

Työmarkkinoiden toimivuuden ja työttömyyden alentamisen suhteen hallitus olisi tietenkin voinut saada aikaan paljon enemmän. Se nojaa kuitenkin ammattiyhdistysliikkeeseen ja siksi hallituksen ensimmäisen vuoden toimet eivät juurikaan kavenna monopolilittojen valtaa, joka olisi yhtä suuri työttömyyttä alentava tekijä kuin kannusteiden reformi tai joustojen aikaansaaminen. Tietenkin nämä kolme lohkoa ovat osin päällekkäiset. Työmarkkinoiden joustojen ohella pitää muistaa myös muiden tuotantoa, kilpailua ja yrittämistä koskevien säätelytoimien ja kilpailun esteiden eliminoinnin olevan täystyöllisyystavoitteen kannalta yhtä tärkeitä kuin työmarkkinoiden toimivuuden lisääminen. Sama koskee erilaisten tukiaisten karsimista.

Kaikki tällaiset toimethan vaikuttaisivat ensi sijassa kokonaistarjontaa stimuloivasti ja sitä kautta työllisyyttä parantavasti, ja kokonaiskysyntääkin voisi silloin kasvattaa inflaatiotavoitetta vaarantamatta. Tarjontapuolen keinot meillä on vain tapana torjua mitä erilaisemmallla "köyhien kyykytys" -moralismilla ja kysyntäpuolen keinoja on tapana perustella puolittuusin kuten "reaalikorot nolleen" tms.³

¹ Johdantoa asiasta myös tarjontaepävarmuuden osalta ks. Ylä-Liedenpohja (1995, luku 2)

² Johtopäätös on suora sovellus lyhyen ja pitkän tähtäimen yksikkökustannuskäyrien välisestä suhteesta.

³ Yksi median suosimista keinoista lisätä työllisyyttä on "suosi suomalaista". Kansainvälisen kaupan teorian perusopin mukaan hyvinvointimme olisi sitä korkeampi, mitä enemmän voisimme tuoda. Jos lausuttaisiin "suosi suomalaista, syö sellua", silloin jokainen tajuaisi kyseisen työllistämiskeinon köyhdyttävän meitä.

Kirjallisuus

- Tyrväinen, T. (1995), Työttömyys ja työmarkkinarakenteet, Suomen Pankin kansantalousosaston työpapereita 9/95.
- Ylä-Liedenpohja, J. (1978), *Hintasäätely talouspoliittisena keinona*, monistettu tutkimus, Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos, Helsinki.
- Ylä-Liedenpohja, J. (1991), Rajaveroasteet ja verouudistus, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 1/1991, 50-62.
- Ylä-Liedenpohja, J. (1995), *Taloustiede tänään*, 3. painos. Lillett Oy, Helsinki.
- Ylä-Liedenpohja, J. (1996a), Täystyöllisyysremontti, *PTT Katsaus* 2/1996, 32-42.
- Ylä-Liedenpohja, J. (1996b), Automatic stabilizers as unemployment traps, teoksessa Ne-nonen, T. ja J. Pehkonen, *Antti Tanskanen 50 vuotta - kirjoituksia kansantaloudesta*, Jyväskylän yliopisto, Taloustieteen laitos, julkaisu n:o 102/1996, 71-78.
- Ylä-Liedenpohja, J. (1996c), Lama ja laman lopetus, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 4/1996.